

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЛОГІСТИЧНОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В МУНІЦИПАЛЬНИХ УТВОРЕННЯХ

У статті на основі системного підходу до аналізу малого підприємництва в системі муніципальних утворень обґрунтовано необхідність формування та впровадження логістичної стратегії його розвитку, розроблено і запропоновано методику формування логістичної стратегії у досліджуваній сфері.

Упродовж останніх років прийнято чимало нормативних актів та опубліковано низку праць, присвячених питанням державної підтримки і стратегії розвитку малого бізнесу [5; 6; 7; 9]. У деяких теоретичних поданнях стратегію регуляторної політики розвитку малих підприємств розглянуто як окремий, перспективний предмет дослідження. Відзначимо, що у вітчизняній науці теорія і практика стратегічної діяльності та управління нею в ринкових умовах лише формуються. Проте умови функціонування малих підприємств та організацій потребують від керівників освоєння й активного застосування новітніх інструментів стратегічного управління. Одним із них є логістична концепція ресурсного забезпечення функціонування малих підприємств у системі муніципальних утворень.

Головне завдання стратегії регуляторної політики державних органів влади – сприяння досягненню суб'єктами малого підприємництва конкурентних переваг і рентабельності господарської діяльності при застосуванні логістичних підходів. При цьому можна управляти власне не підприємствами малого бізнесу, а процесами їх самоорганізації, які адаптуються до мінливого зовнішнього середовища. Поряд із цим підвищення ефективності функціонування муніципальних утворень пов'язано, на нашу думку, насамперед із удосконаленням механізму управління комунальними ресурсами міст, які, в свою чергу, служать матеріальною та фінансовою основами функціонування муніципальних утворень. Значною частиною комунальних ресурсів володіють чи розпоряджаються малі підприємства.

Відповідно до загальноприйнятого визначення, ресурси – це основні елементи виробничого потенціалу, які має в розпорядженні система і які використовують для досягнення конкретних цілей економічного розвитку. Отже, згідно з цим визначенням, а також Конституцією України (ст. 142), до комунальних ресурсів можна віднести рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, природні ресурси, що є у власності територіальної громади міста, основна мета використання яких – забезпечення соціально-економічних потреб даної громади.

Вивчення літературних джерел та останніх публікацій у наукових виданнях свідчить, що проблема формування і розвитку малого підприємництва в Україні становить значний інтерес. Їй присвячені, зокрема, праці А. Барановського [1], А. Жука [2], В. Герасимчука, Е. Лошинської [4], О. Травянка [8], Н. Чумаченко та ін. Разом із тим майже нема досліджень проблеми методології розроблення логістичної стратегії ресурсного забезпечення розвитку малого підприємництва в муніципальних утвореннях.

Саме тому основна мета авторів статті – намагання розробити методичні засади формування логістичної стратегії ресурсного забезпечення розвитку малого підприємництва в муніципальних утвореннях.

Ключова роль у розвитку малого підприємництва на територіях, підпорядкованих муніципальним утворенням, належить місцевим органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування. Нині проблема конструктивної взаємодії владних та підприємницьких структур привертає дедалі більше уваги. Досвід у сфері взаємодії органів влади і суб'єктів малого підприємництва свідчить, що до компетенції органів влади належить вплив на господарську політику з точки зору забезпечення економічних інтересів суб'єктів підприємницької діяльності, насамперед сприяння у застосуванні інноваційних методів управління, до яких ми відносимо і логістичну концепцію (принципи) ресурсного забезпечення функціонування та розвитку малих підприємств.

Слід зазначити, що стосовно малих підприємств, розташованих на територіях муніципальних утворень, логістика – це сукупність проектів рішень, технічних засобів і методів організації та управління, які забезпечують заданий рівень обслуговування споживачів як житлово-комунальних, побутових та посередницько-комерційних послуг, так і безпечну й надійну доставку «від дверей до дверей» сировини, матеріалів, комплектуючих і напівфабрикатів для виробничих малих підприємств і збуту їх продукції у визначений час із мінімальними витратами.

Застосування логістичних підходів у сфері малого підприємництва муніципальних утворень дає змогу оптимізувати перевізний процес, зокрема пасажироперевезень у межах міської території, що науковці розглядають як логістичну систему малих операторів та об'єктів інфраструктури, пов'язаних за допомогою логістичних зв'язків, які беруть участь у транспортному забезпеченні міських перевезень вантажів і пасажирів.

Разом із тим слід враховувати логістичну двоїстість системи малого підприємництва. З одного боку, воно є елементом макрологістичної системи національної економіки, оскільки часто виступає посередницькою сполучною ланкою між виробниками і споживачами матеріальних благ, а з іншого – мале підприємництво можна розглядати як мікрологістичну

систему, якій притаманні всі логістичні бізнес-процеси: постачання, виробництво, збут, управління запасами, посередництво, вантажоперевезення, гуртова і роздрібна торгівля, сервіс тощо [9].

Мале підприємництво є особливим видом господарської діяльності, що потребує відповідного технологічного, фінансового, інформаційного, матеріально-технічного і правового забезпечення.

На основі викладеного можемо сформулювати логістичну стратегію ресурсного забезпечення муніципальної системи малого підприємництва так: це система управлінських рішень, що визначають перспективні напрями розвитку малого підприємництва, форми і способи його функціонування, орієнтовані на оптимальне задоволення потреб споживачів шляхом логістичної координації та інтеграції потокових бізнес-процесів від постачання до споживання з метою запобігання нерациональному використанню матеріальних, інформаційних, фінансових і трудових ресурсів.

Отже, відповідно до цього визначення, логістична місія системи малого підприємництва муніципальних утворень є комплексним задоволенням потреб споживачів територіальної громади, інтересів власників та персоналу шляхом логістичної взаємодії з суб'єктами ринку з найменшими загальними витратами задіяних ресурсів. У такому визначенні місії малого підприємництва, що функціонує на засадах логістики, відображені наступні основні аспекти: завдання малих підприємств із точки зору основних видів їх продукції, послуг; видів підприємницької діяльності, ставлення до споживачів; інтересів акціонерів, керівників і трудового колективу, а також принципи відносин зі зовнішнім середовищем системи малого бізнесу. Запропоноване формулювання логістичної місії малого підприємництва можна взяти, на наш погляд, за основу і доповнювати його регіональними особливостями та ринковими амбіціями того чи іншого регіону.

Одним із важливих етапів стратегічного управління є визначення стану, тобто рівня і тенденцій розвитку малого підприємництва муніципального утворення, його конкурентного середовища, можливостей загроз розвитку у майбутньому, яких можна очікувати від зовнішнього середовища. Відповіді на ці питання можуть дати результати моніторингу й аналізу внутрішнього та зовнішнього середовищ системи, які передбачають вивчення сильних і слабких сторін її діяльності, тобто реальну оцінку ресурсів та можливостей, на які можна розраховувати. Врахування сильних сторін як можливих ключових факторів успіху дає змогу визначити пріоритетні напрями діяльності, де можна отримати конкурентні переваги шляхом ефективного використання всіх видів наявних ресурсів.

На рис. 1 запропоновано механізм реалізації логістичної стратегії, що враховує внутрішній потенціал системи малого підприємництва

муніципальних утворень й основні напрями його вдосконалення, а також форми і методи взаємодії зі суб'єктами ринку.

Як відомо, у процесі господарської діяльності малі підприємства взаємодіють із різними суб'єктами ринкової інфраструктури, що забезпечують їх тими чи іншими ресурсами або надають послуги, зокрема з постачальниками техніки, обладнання, логістичними центрами і складськими комплексами, страховими, лізинговими, фінансовими компаніями, банками. Логістичний підхід дає змогу розробити чітку й однозначну стратегію досягнення головної мети і визначити ефективність функціонування кожного суб'єкта в системі малого підприємництва відповідно до обраної стратегії [2, 27]. Основні труднощі полягають в узгодженні локальних цілей і завдань окремого малого підприємства з глобальнішою метою муніципальних органів управління. Крім того, треба брати до уваги, що в кожній ланці логістичної системи діють і трансформуються певні ринкові відносини, які можна розподілити на кооперацію, конфлікти та конкуренцію [8].

Рис. 1. Механізми реалізації логістичної стратегії в малому підприємстві муніципальних утворень.

Аналіз відносин малих підприємств із іншими суб'єктами ринкової інфраструктури дає змогу зробити висновок, що кожне мале підприємство має локальні інтереси, які можна узгодити так, щоб економічна доцільність їх співробітництва була вищою, ніж рівень задоволення свого інтересу при окремому функціонуванні. Такий баланс інтересів спрямовано на зменшення загальної суми трансакційних витрат, і його досягають шляхом

оформлення партнерських довготермівих відносин, створення дочірніх підприємств (філій), придбання акцій суміжних, споріднених підприємств, створення стратегічних альянсів за комерційно-бізнесовими, фінансовими інтересами тощо.

Інтеграція суб'єктів ринку малого підприємництва муніципальних утворень в альянси реалізується за рахунок, насамперед, інформаційної і технологічної взаємодії, що робить їх відносини віртуальними. У результаті розмивання меж між ними зникають відмінності між внутрішніми і зовнішніми членами системи, власними і чужими ресурсами, середніми і зовсім дрібними фірмами.

Методологічна база розроблення логістичної стратегії, як і загальної корпоративної стратегії альянсу, передбачає, насамперед, наявність простої та зрозумілої технології стратегічного управління. Крім того, необхідним є застосування системного підходу на визначальних етапах стратегічного управління. Важливого значення набуває раціоналізація роботи зі стратегіями таким чином, щоби результати стратегічного бачення й аналізу були опорними пунктами для побудови бізнес-проектної діяльності, формування планів, бюджетів (кошторисів), тобто їх можна було легко проектувати на звичні інструменти управління малим бізнесом, які в цьому разі стають інструментами реалізації бізнес-стратегії.

Таким чином, розроблена методика формування логістичної стратегії ресурсного забезпечення функціонування малого підприємництва муніципальних утворень дає змогу вибрати з можливих альтернатив найкращу логістичну стратегію. Проте цим процес стратегічного управління розвитком малих підприємств не завершується. Далі необхідно конкретизувати обрану стратегію середньо- і короткотермінових рішень, що стосуються реалізації конкретних логістичних технологій і виконання логістичних операцій та функцій. Загальну схему формування логістичної стратегії через конкретизацію тих чи інших рішень із застосуванням системного підходу відображено на рис. 2.

Дослідження відносин малих підприємств сфери муніципальних утворень із іншими суб'єктами ринкової інфраструктури дає змогу зробити висновок, що кожне мале підприємство має локальні інтереси, які можна узгодити так, щоб економічна доцільність їх співробітництва була вищою, ніж рівень задоволення свого інтересу при окремому функціонуванні. Такий підхід сприяє зменшенню загальних сум трансакційних витрат, оформленню партнерських довготермінових відносин із іншими суб'єктами ринкової інфраструктури, розширенню виробничої і комерційної діяльності.

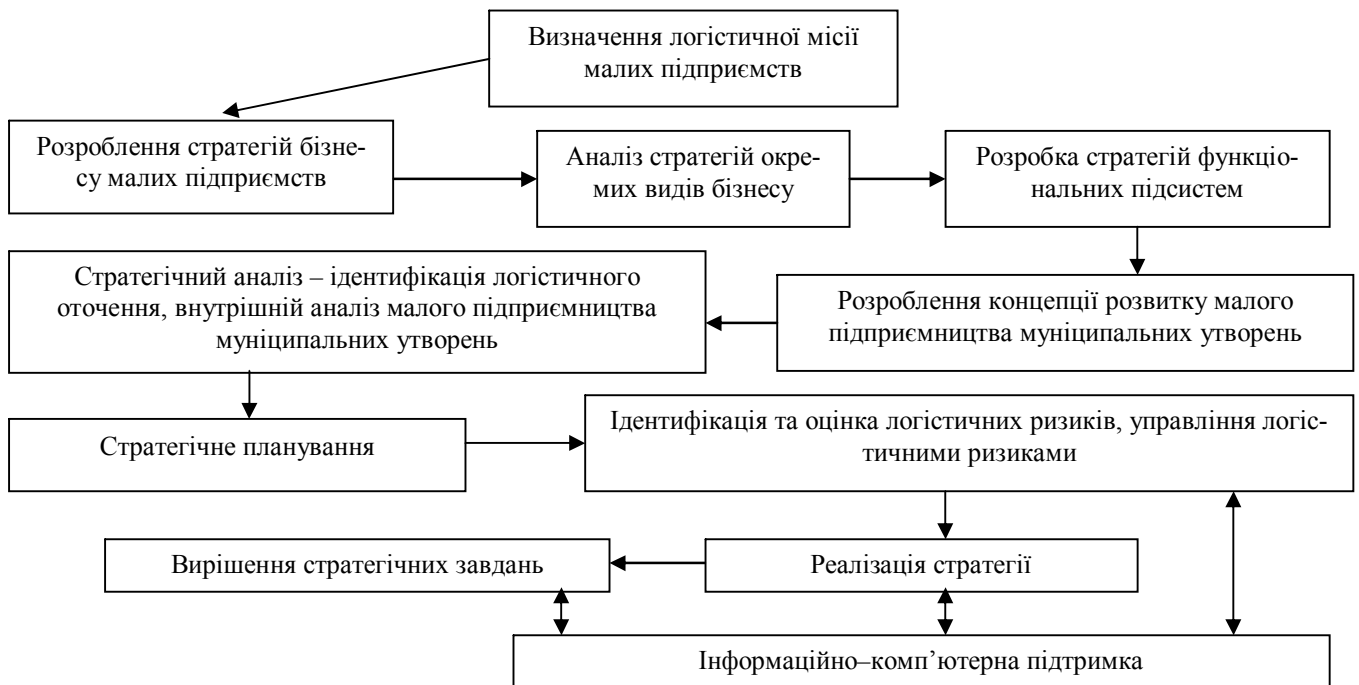

Рис. 2. Схема розроблення логістичної стратегії малого підприємництва муніципальних утворень.

Разом із тим подана методика формування логістичної стратегії розвитку малого підприємництва муніципальних утворень встановлює послідовність таких етапів: визначення місії, стратегічних цілей малих підприємств, стратегічний аналіз і формування стратегічного плану, ув'язування логістичної стратегії з логістичними технологіями, коротко-терміновим і оперативним управлінням логістичними бізнес-процесами та функціями у досліджуваній сфері.

In the article the necessity of development and implementation of logistic strategy of the resource provision of its development on the basis of systematic approach to the development of small enterprises in the system of municipal establishments are substantiated. The methods of formation of logistic strategy in the research field are offerd.

Література

1. Баранівський А. Державна підтримка малого бізнесу: світовий досвід і Україна // *Економіка України*. – 1993. – № 6.
2. Жук А. Малий бізнес у світі і в Україні // *Економіка України*. – 1995. – № 7.
3. Закон України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» // *Офіційний вісник України*. – 2003. – № 41.
4. Лошинская Е. Н. Роль государства как субъекта инновационной деятельности в институциональной системе поддержки малого предпринимательства // *Менеджер*. – 2005. – № 1.

5. *Регуляторна політика: нові можливості: Методич. посібн. – К.: Інститут конкурентного суспільства, 2004. – 170 с.*
6. *Указ Президента України № 779/2005 від 17. 05. 2005 р. «Про лібералізацію підприємницької діяльності та державну підтримку підприємництва».*
7. *Указ Президента України № 901/2005 від 1. 06. 2005 р. «Про деякі заходи щодо забезпечення здійснення державної регуляторної політики».*
8. *Травянюк О. І. Оцінка взаємовпливу органів виконавчої влади, місцевого самоврядування та малого підприємництва // Менеджер. – 2005. – № 3.*
9. *Формування і реалізація програм розвитку малого підприємництва. – К.: Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва, 2004. – 48 с.*

Апостолюк О.

СУТЬ МЕХАНІЗМУ ЗАХИСТУ ТА ПІДТРИМКИ КОНКУРЕНЦІЇ НА РИНКУ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ І ЙОГО ІНСТИТУЦІЙНА БАЗА

Проаналізовано суть механізму захисту та підтримки конкуренції на ринку житлово-комунальних послуг і його інституціональна база. Зокрема, звернута увага на розвиток на ринку житлово-комунальних послуг конкурентної політики держави, яка спрямована на створення та захист конкурентного середовища. Обґрунтовано необхідність вдосконалення даного механізму.

Конкуренція на ринку житлово-комунальних послуг розвивається завдяки механізму її підтримки й захисту, що формується під впливом свідомих і стихійних дій державних і ринкових структур. Сутність цього механізму визначена характером виробничих відносин та їх складових систем, зокрема відносин власності. Під механізмом підтримки конкуренції на ринку житлово-комунальних послуг будемо розуміти систему форм і методів свідомого впливу на об'єкт (ринок житлово-комунальних послуг), за допомогою яких можна досягти бажаного результату. Механізму захисту та підтримки конкуренції на ринку житлово-комунальних послуг (як і механізму розвитку будь-якого об'єкта) притаманна низка основоположних принципів, а саме: системність (механізм є складовою системою форм і методів впливу на розвиток об'єкта), цілеспрямованість (складові механізму чітко впорядковані та спрямовані на досягнення наперед обумовленої мети розвитку), дієвість (механізм передбачає певні зміни внутрішніх процесів об'єкта), функціональність (механізм виконує певні